

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse määruste muutmise seoses direktiivi (EL) 2023/2668 ülevõtmisega“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase määrusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 11. oktoobri 2007. a määrust nr 224 „Asbestitööle esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ (edaspidi ka *asbestitöö määrus*) ning Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määruse nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormid“ (edaspidi ka *ohtlike kemikaalide määrus*) lisa, et viia need vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2023/2668¹ (edaspidi *direktiiv 2023/2668*), millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ² (edaspidi *direktiiv 2009/148/EÜ*) töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest töö. Lisaks täpsustatakse õigusselguse huvides ka osa ülevõetud ja juba jõustunud sätete sõnastust.

Muudatuste eesmärk on parandada töötajate tervisekaitset, arvestades, et asbest on väga ohtlik kantserogeen ja kokkupuude sellega võib kujutada pikaajalist terviseriski. Kuna ohutut kokkupuutetaset ei ole võimalik määrata, aitavad ajakohastatud nõuded vähendada võimalikku kahju. Asbest võib põhjustada tõsisid tervisekahjustusi, näiteks asbestoosi, mesotelioomi või kopsuvähki, mille sümptomid võivad ilmnedas aastakümnete pärast.

Kehtivat õigust täiendatakse, et piirata asbestiga kokkupuudet senisest tõhusamalt. Praegust piirnormi 0,1 kiudu sissehingatava õhu ühes kuupsentimeetris (0,1 kiudu/cm³) langetatakse 21. detsembrist 2025 piirnormini 0,01 kiudu/cm³. Alates 21. detsembrist 2029 on ette nähtud rangem nõue: tööandja peab kas järgima sama piirnormi 0,01 kiudu/cm³, kuid asbestikiudude loendamisel õhuproovis arvesse võtma ka peenema kiude laiusega alla 0,2 mikromeetri, või järgima madalamat piirnormi 0,002 kiudu/cm³, kui õhuproovis loendatakse kiude laiusega 0,2–3 mikromeetrit. Piirnormide hindamisel tuleb edaspidi kasutada elektronmikroskoopiat, mis võimaldab täpsemat analüüsi võrreldes seni laialt levinud faasimikroskoopiaga.

Samuti täpsustatakse tööandjate kohustusi. Enne ehitustööde algust tuleb koguda teavet asbesti esinemise kohta ehitises, et kavandada vajalikud terviseriski vähendamise meetmed. Ettevõtted, kes kavatsevad asbesti sisaldavaid materjale lammutada või asbesti kõrvaldada, peavad sellisest tööst teavitama ja saama Tööinspektsioonilt vastava nõusoleku. Kehtima jääb üldine kohustus teavitada Tööinspektsiooni igast asbestitööst, kuid lisandub eelneva nõusoleku

¹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv \(EL\) 2023/2668](#), millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest töö.

² [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/148/EÜ](#), töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest töö.

nõue, kui ettevõtte kavatseb teha asbesti sisaldava materjali lammutamise või kõrvaldamise töid. See võimaldab hinnata, kas ettevõtte on vajalikud teadmised, oskused ja vahendid töid ohutult teha. Teavitust loetakse automaatselt asbestitöö tegemise loa taotluseks.

Ajakohastatakse töötajate väljaõppe nõuded. Väljaõppe peab edaspidi läbi viima täienduskoolitusasutus, mis vastab täiskasvanute koolituse seaduse alusel kehtestatud täienduskoolituse standardile. Väljaõppe peab hõlmama täpsemaid juhiseid kehtiva õiguse, terviseriski vähendavate meetmete ja hädaolukorras tegutsemise kohta. Väljaõppe läbimise kohta väljastatakse töötajale tunnistus.

Lisaks kehtestatakse nõue, et suletud ruumis tehtava asbestitöö korral tuleb kasutada õhutihedat kaitseümbrist koos mehaanilise tõmbeventilatsiooniga. Muudetakse ka Tööinspektsioonile esitatava teate vormi ja sisu, teade peab edaspidi sisaldama töötajate nimekirja, väljaõpet kinnitavaid individuaalseid tõendeid ja töötajate viimase tervisekontrolli kuupäeva.

Need muudatused oluliselt tööandjate kohustusi ei suurenda – põhiliselt muutub see, millises etapis esitatakse tõendid töötajate väljaõppe kohta. Nii saab vähendada töötajate kokkupuudet asbestiga ning seeläbi maandada pikaajalisi terviseriske. Võimalikku kohustuste suurenemist aitab tasakaalustada eelnõuga paralleelselt kooskõlastusel olev töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise eelnõu. Kokkuvõttes paraneb tööohutus ning väheneb rikkumiste ja töökategustuste oht. Muudatused jõustuvad 21. detsembril 2025, piirnõrmi edasine karmistamine 21. detsembril 2029.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunikud Marilin Lutsoja (5883 6479, marilin.lutsoja@mkm.ee), Kristina Toomsalu (teenistussuhe peatatud) ja Eneken Sepa (teenistussuhe peatatud) ning sama osakonna töökeskkonna juht Eva Põldis (5913 6476, eva.poldis@mkm.ee).

Eelnõu mõjusid on hinnanud Ingel Kadarik (5451 0226, ingel.kadarik@mkm.ee). Eelnõule tegi juriidilisi ettepanekuid õigusosakonna õigusnõunik Kaddi Tammiku (kaddi.tammiku@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeetoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga võetakse üle direktiiv 2023/2668, millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest töö.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 11. oktoobri 2007. a määrust nr 224 „Asbestitööle esitatavad töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“ redaktsioonis RT I 17.10.2019, 8.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määrust nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskonna keemiliste ohutegurite piirnormid“ redaktsioonis RT I, 02.04.2024, 17.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist. Esimeses sätestatakse asbestitöö määruse muudatused, teises sätestatakse ohtlike kemikaalide määruse lisas tehtavad muudatused ning kolmandas kehtestatakse eelnõukohase määruse jõustumise aeg.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täpsustatakse mõistet „asbestitolm“, et see suuremal määral ühildada direktiivis 2009/148/EÜ oleva sõnastusega „asbestist või asbesti sisaldavatest materjalidest tekkiv tolmu“ (vt art 3 lg 1), kuna mõiste „asbestitolm“ üksinda võib jätta eksliku mulje, et tegemist on vaid asbestiosakestega õhus, mitte aga olukorraga, kus tolmu allikaks on näiteks asbesti sisaldav ehitusmaterjal (nt eterniit). Tegemist ei ole sisulise muudatusega, kuivõrd senine sõnastus on silmas pidanud ka sellist asbestitolmu, mis on tekkinud asbesti sisaldavatest materjalidest.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse sätet, milles on esitatud loetelu töödest, mida loetakse asbestitööks. Muudatusega lisatakse loetelu lõppu tekstiosa „ja muid töid, mille käigus võivad töötajad asbestiga kokku puutuda“, mille eesmärk on vältida ammendavat loetelu asbestitöödest. Kuna asbestitolm tekib asbesti kui materjali kahjustades, eeldame kokkupuudet asbestitolmuga ka asbestitööde puhul.

Kehtiv määrus toob asbestitöödena välja asbesti sisaldava ehitise lammutamise, rekonstrueerimise, remondi või hoolduse, kaasa arvatud asbesti eemaldamise ehitisest, masinast, seadmest või laevast, ning asbestijäätmete kogumise, töökohalt äraveo ettevalmistamise, veo ja ladestamise. Praktikas võib asbestitööde sisu ja ulatus olla palju mitmekesisem. Kehtivas sõnastuses olev loetelu võib jätta määruse kohaldamisalast ekslikult välja tööd, mis oma sisult siiski hõlmavad kokkupuudet asbestitolmuga (nt tehnosüsteemide uurimine või testimine, mida ei loeta otseselt ühekski loetelus nimetatud tööks ja mille korral võivad asbesti sisaldavad tihendid jm saada kahjustada, või vanade asbesti sisaldavate seadmete demonteerimine, mida niisamuti ei pruugita alati lugeda kehtivas loetelus nimetatud tööks).

Kui asbestitöö määruse § 1 lõikes 1 sätestatav sõnastus „tööd, mille käigus töötajad puutuvad või võivad kokku puutuda asbestist või asbesti sisaldavast materjalist tekkiva tolmu“ (asbestitolm) tagab määruse kohaldamise kõikvõimalikele asbestiga seotud töödele, sõltumata nende konkreetsest liigist või valdkondlikust eripärast, siis lõikes 2 toodud avatud loetelu aitab täpsustada ja illustreerida lõike 1 üldist määratlust. See aitab tööandjal mõista, millised asbestitööd praktikas olla võivad, samal ajal piiramata nende tööde ringi. Konkreetne tehtav asbestitöö tuleb tööandjal tuvastada riskianalüüsi käigus.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täiendatakse sätet, mis käsitleb asbesti kiuliste silikaatide klassi kuuluvaid mineraale, lisades sinna selgituse, mille kohaselt klassifitseeritakse neid mineraale 1A-kategooria kantserogeenideks.

Kuigi asbest on juba pikemat aega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008³ alusel tuntud kui väga ohtlik 1A-kategooriasse kuuluv kantserogeenne aine ning asbestitöö määruse kõige esimene, 1. jaanuaril 2008. aastal jõustunud eelnõu seletuskiri selgitab, et Rahvusvahelise Vähiuuringute Keskuse koostatud kantserogeenide loetelu ja EL-i kemikaalide identifitseerimise, klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise direktiivide alusel on asbesti kiuliste silikaatide klassi kuuluvad mineraalid (aktinoliit, amosiit, antofülliid, kroküdoliit, krüsotiil ja tremoliit) tunnistatud 1. kategooria kantserogeenideks, ei ole direktiivis 2009/148/EÜ ega kehtivas asbestitöö määruses seni 1A-kategooriale viidatud. Direktiivi 2023/2668 muudatuste tõttu lisatakse direktiivi 2009/148/EÜ täiendus (vt art 2), mille kohaselt klassifitseerimine toimub, ja selle tõttu lisatakse nimetatud info ka asbestitöö määruse sättesse.

Eelnõu § 1 punktidega 4 ja 5 muudetakse töötajate päevase kokkupuute piirnormi asbestiga töötamisel ning **punktiga 8** täpsustatakse asbestikiudude piirnormile vastavuse tuvastamiseks kasutatavat asbestikiudude õhuproovis loendamise meetodit.

Seejuures käsitlevad nii muutmispunktid 4 kui ka 5 asbestitöö määruse § 2 lõike 1 muutmist. Koosmõjus kujutavad määrusesse kavandatud asbestiga kokkupuute piirnormide muudatused nendes muutmispunktides asbestitöö määruse § 2 lõike 1 astmeliselt jõustuvaid muudatusi. Punkti 4 kavandatud muudatus on kavandatud jõustuma 21. detsembril 2025 ja punkti 5 kavandatud muudatus 21. detsembril 2029. Muutmispunktidega 4, 5 ja 8 kavandatud muudatused viivad asjakohased asbestitöö määruse sätted kooskõlla direktiivis 2009/148/EÜ sätestatuga (vt art 8 lg 1 ja lg 2 ning art 7 lg 6). Muutmispunkt 8 käsitleb asbestitöö määruse § 3 täiendamist lõikega 1¹.

Asbest on künniseta kantserogeen, mis tähendab, et puudub ohutu kokkupuutetase ja iga kokkupuude võib potentsiaalselt põhjustada tervisekahjustusi, sh asbestoosi, mesotelioomi ja kopsuvähki. Direktiivi 2023/2668 põhjenduspunktis 3 on selgitatud, et „Euroopa kutsehaiguste statistika kohaselt on asbest ülekaalukalt peamine tööga seotud vähktõve põhjus, kusjuures 78% töökeskkonnast tulenevaks tunnistatud vähijuhtudest liikmesriikides on seotud asbestiga kokkupuutega“. Direktiivi 2023/2668 põhjenduspunkt 7 selgitab, et tänu valdkonna uutele teaduslikele ja tehnoloogilistele arengusuundadele on võimalik asbestiga kokku puutuvaid töötajaid paremini kaitsta ja seega vähendada selliste töötajate asbestiga seotud haigestumiste tõenäosust. Kuna teaduslikult ei ole võimalik määrata ohutut taset, millest madalama taseme korral ei oleks kokkupuude tervisele kahjulik, tuleb, lähtudes teaduslikest ja tehnoloogilistest arengusuundadest, riski vähendamiseks kehtestada senisest rangemad piirnormid ja täpsem mõõtmismeetod, et parandada töötajate kaitset asbestiga seotud haiguste eest tööol.

Kavandatud muudatuste kohaselt peavad tööandjad kuni 20. detsembrini 2029 tagama, et mitte ükski töötaja ei puutu kokku õhuga, mis sisaldab rohkem kui 0,01 kiudu/cm³ asbesti,

³ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EÜ\) nr 1272/2008](#), mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006.

mõõdetuna kaheksatunnise vaatlusperioodi kaalutud keskmisena, st et praegu kehtiv piirnorm 0,1 kiudu/cm³ väheneb kümnekordselt. Asbestikiudude loendamisel õhuproovis võetakse arvesse kiude, mille pikkus on vähemalt 5 mikromeetrit, laius kuni 3 mikromeetrit ning mille pikkuse ja laiuse suhe on suurem kui 3 : 1. Kehtivas asbestitöö määruuses on juba praegu ette nähtud, et selliseid asbestikiude mõõtmisel loendatakse (vt § 2 lg 2 ja § 3 lg 2) ja see ühtib direktiivis 2009/148/EÜ sätestatuga (vt art 7 lg 7).

Alates 21. detsembrist 2029 peavad tööandjad tagama, et mitte ükski töötaja ei puutu kokku õhuga, mis sisaldab rohkem kui:

- 0,002 kiudu/cm³ asbesti, mõõdetuna kaheksatunnise vaatlusperioodi kaalutud keskmisena ja mille korral võetakse õhuproovis olevaid asbestikiude loendades arvesse kiude, mille laius on 0,2–3 mikromeetrit, või
- 0,01 kiudu/cm³ asbesti, mõõdetuna samadel tingimustel, kuid mille korral võetakse asbestikiude loendades õhuproovis arvesse ka kiude, mille laius on alla 0,2 mikromeetri.

Asbestikiudude loendamiseks õhuproovis võetakse kasutusele elektronmikroskoopia või muu samaväärne meetod. Kuigi kehtivas asbestitöö määruuses ei ole kasutatavat meetodit sätestatud, on nii direktiivi 2009/148/EÜ varasema nõude kui ka senise praktika kohaselt asbestikiudude loendamiseks kasutatud faasikontrastmikroskoopiat. Samas on osa ettevõtteid juba praegu üle läinud elektronmikroskoopiale, tehes koostööd laboritega, kus sellised mõõtmismeetodid on juba kasutusel.

Elektronmikroskoopia võimaldab asbestiseirel olulist edasiminekut võrreldes faasikontrastmikroskoopiaga, kuna see võimaldab tuvastada oluliselt rohkem ja peenemaid kiude. Oluline erinevus meetodite vahel seisneb selles, et faasikontrastmikroskoopia ei ole võimeline tuvastama kiude, mille laius jääb alla 0,2 mikromeetri, samas kui elektronmikroskoopia suudab tuvastada ka peenemaid kiude. Lisaks on Terviseameti hinnangul faasikontrastmikroskoopia avastamispiir 0,01 kiudu/cm³. Hea laboripraktika kohaselt peaks meetodi avastamispiir olema vähemalt kümme korda väiksem kehtestatud piirnormist. Kuigi faasikontrastmikroskoopia on võimeline tuvastama piirnormi 0,01 kiudu/cm³ ja on seega formaalselt piisav 21. detsembril 2025 jõustuva piirnormi 0,01 kiudu/cm³ tuvastamiseks, ei vasta see hea laboripraktika põhimõtetele. Alates 21. detsembrist 2029 jõustuvate muudatuste puhul ei ole faasikontrastmikroskoopia enam piisav, kuna see meetod ei suuda tuvastada madalamat piirnormi 0,002 kiudu/cm³ ega ka peenemaid kiude, mille laius jääb alla 0,2 mikromeetri. Seetõttu on vajalik üleminek elektronmikroskoopiale või muule samaväärsele meetodile, mis tagab nõutava täpsuse ja tundlikkuse. Ettevõtetes, kus kasutatakse veel ainult faasikontrastmikroskoopiat, tuleb mõõtmismeetodeid ajakohastada.

Muudatustel on oluline mõju töötajate terviseriski vähendamisele. Piirnormi karmistamine ja mõõtmismeetodi täpsustamine nõuavad tööandjatelt tõhusate ennetus- ja kaitsemeetmete rakendamist, et vähendada töötajate kokkupuudet asbestitollmuga.

Eelnõu § 1 punktidega 6 ja 9 tuuakse asbestitöö määruuse § 3 lõikesse 2 kokku asbestikiudude loendamisel õhuproovis arvesse võetavate kiudude parameetrid järgnevas sõnastuses: „Asbestikiudude loendamisel õhuproovis võetakse arvesse ainult selliseid kiude, mille pikkus on vähemalt 5 mikromeetrit, laius kuni 3 mikromeetrit ning mille pikkuse ja laiuse suhe on

suurem kui 3 : 1.“ Kehtiva määruse § 2 lõike 2 ja § 3 lõike 2 ühendamise eesmärk on need paremini direktiivi 2009/148/EÜ art 7 lg-ga 7 kooskõlla viia. Nimetatud muudatus on direktiivi selle lõike ülevõtmise meede. Kui asbestikiudude parameetrid on esitatud eri sätetes, ei ole üheselt selge, et kõik kolm kriteeriumi (pikkus, laius ja pikkuse-laiuse suhe) peavad olema täidetud korraga. Direktiiv 2009/148/EÜ sätestab artiklis 7 selgelt ja üheselt mõistetavalt, et kõik kolm parameetrit peavad olema täidetud samaaegselt.

Kavandatud muudatusega tunnistatakse kehtetuks § 2 lõige 2 ja täiendatakse § 3 lõiget 2 kõigi kolme parameetriga. Parameetrid viiakse § 3 lõikesse 2, kuna see säte reguleerib nõudeid asbestikiudude sisalduse mõõtmisele töökeskkonna õhus, samal ajal kui § 2 sätestab asbestikiudude piirnõrmi töökeskkonna õhus. Seega on määruse ülesehitust arvesse võttes eesmärgipärasem sätestada mõõtmise parameetrid mõõtmisnõudeid käsitlevas paragrahvis.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täpsustatakse asbestitöö määruse § 3 lõiget 1 selliselt, et asbestikiudude sisaldust õhus tuleb asbestitööd tehes mõõta regulaarselt ning mõõtmisel tuleb lähtuda riskianalüüsi tulemustest. **Eelnõu § 1 punktiga 10** täpsustatakse asbestitöö määruse § 3 lõiget 4 selliselt, et need mõõtmised peavad kajastama töötaja „isiklikku“ kokkupuudet asbestitolmuga.

Kehtiv asbestitöö määruse § 3 lõige 1 näeb ette, et asbestikiudude sisaldust töökeskkonna õhus mõõdetakse, kui on vaja veenduda, et töötajate kokkupuude asbestiga ei ületa piirnõrmi või et asbestitöö lõppedes ei sisalda töökoha õhk asbestitolmu.

Tulenevalt direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 7 lõikest 1 tuleb töökeskkonna riskihindamise tulemustest lähtudes ja asjaomaste piirnõrmide järgimise eesmärgil mõõta asbestikiudude sisaldust töökeskkonna õhus korrapäraste ajavahemike järel ja konkreetsetes töetappides (nt asbesti sisaldava isolatsioonimaterjali eemaldamine torustikelt, eterniitplaatide lõhkumine või eemaldamine katuselt, tolmuva prahi koristamine pärast asbestitööd jm). Kehtiva asbestitöö määruse senine sõnastus ei ole siinkohal piisavalt konkreetne, et rõhutada regulaarsete mõõtmiste olulisust, vaid markeerib ainult, et mõõtmisi tuleks teha kas veendumaks piirnõrmi järgimises või selles, et töökoha õhk ei sisalda asbesti pärast töö lõpetamist. See võib põhjustada olukorra, et mõõdetakse tunduvalt harvem, kui seda tegelikult töötajate ohutuse tagamiseks tegema peaks. Lisaks jätab senine sõnastus lahtiseks, kus täpsemalt tuleks mõõta, mille tõttu on võimalik nõuet tõlgendada nii, et asbestisisaldust võib mõõta üldises töökeskkonnas (nt tööruumis, kus leidub asbesti, aga ei tehta asbestitööd).

Eelnevalt lähtudes täpsustatakse asbestitöö määruse § 3 lõikes 1, et tööandja mõõdab riskianalüüsi tulemuste põhjal regulaarselt asbestikiudude sisaldust töökeskkonna õhus ning mõõtmine toimub asbestitöö vahetus läheduses. Regulaarsuse all mõistetakse, et tööandjal tuleb määrata riskianalüüsi käigus mõõtmise ajavahemikud ja need võivad eri tööde korral varieeruda (nt pidevalt kestvate ja perioodiliste tööde puhul võib regulaarsus olla erinev). Sealjuures jääb kehtima nõue tagada piirnõrmidest kinnipidamine ja see, et asbestitöö lõppedes ei sisalda töökoha õhk asbestitolmu.

Lisaks eelnevale ja tulenevalt direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 7 lõikest 2 on oluline silmas pidada, et töökeskkonna õhust võetavad asbestiproovid peavad

kajastama töötaja isiklikku kokkupuudet, mistõttu tuleks proove võtta iseloomulikes ja tegelikkust kajastavates olukordades, kus töötajad reaalselt asbestitõlmuga kokku puutuvad (vt direktiivi 2023/2668 põhjenduspunkti 19). See nõue toetab ja täiendab eespool kirjeldatud muudatust, mille kohaselt tuleb mõõtmisi teha konkreetsetes töötappides ehk asbestitöö vahetus läheduses. Sellise lähenemise korral kajastavad mõõtmistulemused töötaja isiklikku kokkupuudet, mitte üldist kokkupuudet tööruumis. Kehtiva asbestitöö määruse § 3 lõike 4 eesmärk on olnud tagada, et mõõtetulemused kajastaksid töötaja „isiklikku“ kokkupuudet asbestitõlmuga (st mõõtmisseade paigutatakse näiteks töötaja hingamistsooni lähedusse), kuid selguse huvides täpsustatakse seda kavandatud muudatusega.

Kokkuvõttes tähendab eeltoodu, et mõõtmised ei toimu juhuslikult, vaid eesmärgipäraselt, hinnates töötaja tegelikku kokkupuudet asbestiga konkreetsetes töösituatsioonides. Lisaks võimaldavad mõõtmised, mis on tehtud asbestitöö vahetus läheduses ja töötaja isiklikku kokkupuudet arvestades, mitte ainult hinnata üldist õhukvaliteeti tööpiirkonnas, vaid ka töötaja tegelikku terviseriski ning rakendada sobivaid kaitsemeetmeid. See aitab tagada eesmärgipäraselt riskide ennetamist ja töötajate kaitset ning vähendab tarbetuid või ebaolulisi mõõtmisi.

Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse ja muudetakse tulenevalt direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklist 11 asbestitöö määruse §-s 4 sätestatud esmaseid tööandja kohustusi enne ehitustöödega alustamist. Muudatuse eesmärk on tugevdada töötajate tervisekaitset, tagades võimaliku asbesti tuvastamise juba enne, kui ehitustöödega on üldse alustatud.

Kehtiva määruse kohaselt peab tööandja enne ehitise lammutamist, rekonstrueerimist, remonti või hooldust veenduma, kas ehitise sisaldab asbesti. Eelnõuga täpsustatakse, et tööandja hangib asbesti olemasolu tuvastamiseks teavet ehitise omanikelt, teistelt samal objektil tegutsevatest tööandjatelt või muudest allikatest, sealhulgas asjakohastest registritest.

Üheks asjakohaseks registriks võib olla näiteks ehitisregister. Majandus- ja kommunikatsiooniministri kuni 2014. aastani kehtinud 24. detsembri 2002. a määrus nr 69 „Ehitise tehniliste andmete loetelu“ võimaldas koguda infot eterniidi esinemise kohta nii eri liiki katusekatetes kui ka jäigastavates ja piirdekonstruksioonide materjalides. Praegu kehtiv majandus- ja taristuministri 1. oktoobri 2014. a määrus nr 84 „Ehitise tehniliste andmete loetelu ja arvestamise alused“ võimaldab koguda infot plaatmaterjalide, sh tsementkiudplaatide kohta. Mõlemal juhul ei täpsustata, kas materjal sisaldab asbesti. Kuigi registrisse on võimalik infot käsitsi lisada, ei ole sellist kohustust ette nähtud. Sellest hoolimata on võimalik andmete põhjal järeldada, et näiteks 1960. aastatel ehitatud eterniitkatusega hoone katusematerjal võib suure tõenäosusega sisaldada asbesti. Ehitisregister võib seega olla abiks info kogumisel, kuid seda ei saa käsitada peamise infoallikana. Lisaks on võimalik andmeid koguda veel ehitise omanikelt, teistelt samal objektil tegutsevatest tööandjatelt või muudest võimalikest allikatest.

Teises lõikes sätestatakse, et juhul kui vajalik teave ei ole loetletud allikatest kättesaadav, tagab tööandja asbesti esinemise kontrollimise, hankides sellise kontrolli tulemused enne töö alustamist. Teabe saab hankida näiteks ettevõtelt, mis tegelevad asbestisisalduse kontrollimise ja mõõtmisega (nt Terviseamet). Tööandja teeb kontrolli käigus kogutud teabe

kättesaadavaks teistele tööandjatele nende taotluse korral, kui nad teevad töid samal objektil (nt samas hoones). See ei tähenda, et üks tööandja peaks teise tööandja kohustusi täitma. Eesmärk on soodustada tööandjatevahelist koostööd ja info jagamist, et vältida olukorda, kus iga tööandja peab sama objekti eraldi kontrollima. Teabe jagamine on eelkõige praktiline meede töötajate tervise kaitsmiseks ja selle eesmärk on tagada, et info asbestiohust jõuaks kõigi asjaomaste tööandjateni, kes peavad oma töötajaid kaitsma. See võimaldab tööandjatel kokku leppida ka näiteks ühise kontrolli tegemises.

Kolmandas lõikes võrreldes kehtiva õiguse sõnastusega sisulisi muudatusi ei tehta, muutub vaid sätte asukoht paragrahvis.

Kokkuvõttes loovad muudatused tööandjatele selgema ja süsteemsema lähenemise asbesti esinemise tuvastamiseks töökeskkonnas enne ehitustööde algust ning täpsustavad teabe hankimise võimalusi ja jagamist. Muudatused rõhutavad tööandjate vastutust oma töötajate kaitsmisel, samas soodustavad koostööd, et vältida olukordi, kus samas hoones tegutsevad tööandjad ei ole võimalikust asbestiohust teadlikud.

Eelnõu § 1 punktiga 12 täpsustatakse § 5 lõiget 1, sätestades, et tööandja peab käsitama asbesti või asbesti sisaldava materjali eemaldamist töökeskkonnast esmase ennetusabinõuna enne mis tahes muude meetmete rakendamist. Otsus tehakse riskianalüüsi tulemuste põhjal. Muudatus tuleneb direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 3 lõikest 2. Muudatuse eesmärk on piirata asbestiga kokkupuude üksnes nende töötajatega, kelle puhul see on vältimatu (näiteks töötajatega, kes tuvastavad asbesti olemasolu, tegelevad selle eemaldamise või kapseldamisega) ning võimaluse korral tagada, et asbest kõrvaldatakse enne, kui ülejäänud töötajatel tekib üldse risk sellega kokku puutuda.

Kehtivas asbestitöö määruses on analoogne nõue § 8 lõike 1 punktis 2, kus sätestatakse, et „kokkupuute vähendamiseks tehakse töö nii, et asbest või asbesti sisaldavad materjalid eemaldatakse ehitisest või muust objektist enne selle lammutamise alustamist, välja arvatud juhul, kui see tegevus suurendab töötajate asbestiga kokkupuute riski“. Seega käsitleb kehtiv asbestitöö määrus asbesti eemaldamist terviseriski vähendamise meetmena. Siiski võib praktikas tekkida olukordi, kus riskianalüüsi põhjal hinnatakse kokkupuute risk näiteks väikeseks, mistõttu võib vajadus käsitada asbesti eemaldamist prioriteetsena jääda ebaselgeks või tähelepanuta.

Selle tõttu täpsustatakse nõuet ka §-s 5, mis sätestab nõuded töökeskkonna riskianalüüsile. Seal seostatakse asbesti eemaldamine selgelt tööandja tehtava riskianalüüsiga ning nähakse ette, et asbesti eemaldamist tuleb käsitada töötajate kaitse esmase meetmena, mis on selliselt kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. See tähendab, et olenemata sellest, kas kokkupuuterisk hinnatakse väikeseks, tuleb asbesti eemaldamist kaaluda esmase meetmena, kuna asbest on künniseta kantserogeen ja iga kokkupuude kujutab endast ohtu.

Nõue käsitada asbesti eemaldamist prioriteetsena tugineb ka Euroopa renoveerimislaine eesmärkidele⁴, mille kohaselt peab asbesti sisaldavate materjalide eemaldamine olema esmane

⁴ [Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“](#).

tegevus. Kui eelistatakse hoopis remonti, hooldust, kapseldamist või pitseerimist, võib asbesti eemaldamine edasi lükkuda, mis omakorda võib säilitada või isegi suurendada töötajate kokkupuuteriski tulevikus. Kapseldamine või pitseerimine on ajutised lahendused, mis ei kõrvalda asbesti kui ohuallikat, vaid üksnes vähendavad piiratud ajaks kokkupuudet.

Kokkuvõttes tuleb tööandjal riskianalüüsi käigus hinnata, kas mingi toiminguga kaasneb risk puutuda kokku asbestist või asbesti sisaldavast materjalist tekkiva tolmuga, ja kui selline risk tuvastatakse, tuleb esmajärjekorras eelistada asbesti eemaldamist kõigi teiste meetmete ees.

Eelnõu § 1 punktidega 13–15 muudetakse asbestitöö määruse § 6, sätestades, et ettevõtted, kes kavatsevad teha asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise töid, peavad enne tööde alustamist saama Tööinspektsiooni loa. Muudatuse peamine eesmärk on tagada töötajate tervise ja ohutuse parem kaitse suure riskiga asbestitöödel. Samuti tugevdatakse järelevalvet, võimaldades juba enne tööde alustamist hinnata, kas ettevõttel on vajalikud teadmised, oskused ja vahendid teha töid ohutult. Loa taotlemise ja saamise nõue tuleneb direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklist 15.

Asbest on väga ohtlik kantserogeenne aine, millega seotud tegevusi tuleb kavandada rangelt ja läbimõeldult. Direktiivi 2023/2668 põhjenduspunkt 3 rõhutab, et „Euroopa kutsehaiguste statistika kohaselt on asbest ülekaalukalt peamine tööga seotud vähktõve põhjus ja sissehingamisel võivad õhu kaudu levivad asbestikiud põhjustada raskeid haigusi, nagu mesotelioom ja kopsuvähk, ning esimesed haigusnähud võivad ilmnedas alles siis, kui kokkupuutest asbestiga on möödunud keskmiselt 30 aastat, ja lõppeda tööga seotud surmaga“. Seetõttu peab asbesti sisaldavate materjalide lammutamine ja asbesti eemaldamine toimuma üksnes piisavate kaitsemeetmete, nõuetekohase väljaõppe ja järelevalve tingimustes. Iga asbestiga seotud tegevus peab olema kontrollitud ja dokumenteeritud.

Kehtiva korra kohaselt on tööandja kohustatud teavitama Tööinspektsiooni vähemalt seitse päeva enne asbestitöö alustamist, esitades kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis asbestitöö määruse lisas toodud vormi kohase teate. Direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 4 muudatustest lähtudes tuleb teatisega lisada ka tõendid töötajate väljaõppe kohta (vt eelnõu § 1 punkt 26). Kui ettevõtte kavatseb teha asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise töid, mille kohta esitatakse info teatega, kontrollib Tööinspektsioon esitatud teabe põhjal, kas tööandja:

- kavatseb rakendada asbestitöö määruse §-s 8 sätestatud terviseriski vähendamiseks ettenähtud abinõusid;
- on korraldanud töötajatele asbestitöö määruse § 12 alusel sätestatud väljaõppe.

Kuna nõusolekut taotletakse enne tööde alustamist, veendub Tööinspektsioon esitatud nõutavate teabedokumentide kontrollimise käigus, kas ettevõtte on pädev asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise töid tegema, ning kui kõik tingimused on täidetud, annab Tööinspektsioon tööde tegemiseks loa. Kui Tööinspektsioon ei ole seitsme päeva jooksul loa andmisest keeldunud, loetakse luba antuks. Kui loa andmisest keeldutakse, toimetatakse sellekohane haldusakt tööandjale kätte ning töid ei tohi alustada enne, kui tööandja on pärast asjakohaseid korrektiive uuesti luba taotlenud ning selle saanud. Juhul kui

tööandja ei esita kohe kõiki nõutavaid andmeid, hakatakse seitsmepäevast tähtaega arvestama nõutavate andmete esitamisest arvates.

Kui tööandja teavitab Tööinspektsiooni asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise tööst, loeb Tööinspektsioon nimetatud teavituse asbestitöö tegemise loa taotluseks. Enne nimetatud töödega alustamist peab tööandjal olema asbestitöö tegemise luba.

Nõue saada Tööinspektsioonilt luba kehtib ka tööandjatele, kes juba praegu tegelevad asbestitöödega. Loa saanud tööandja avaldatakse Tööinspektsiooni ametlikul veebilehel.

Nõusoleku taotlemise nõue ei too tööandjale kaasa suurel määral koormavaid uusi kohustusi, sest asbestitöö kohta teate esitamine on juba kehtiva korra alusel kohustuslik. Uut kohustust lisada teatega kaasa töötajate pädevust kinnitavad tõendid on käsitletud eelnõu § 1 punktis 26. Muudatus täiendab protsessi, võimaldades Tööinspektsioonil hinnata ettevõtte pädevust enne tööde algust. See aitab vältida olukordi, kus ohtlikke töid hakkab tegema juhuslik või ebapiisava kompetentsiga tööandja, mis seaks ohtu töötajate ja kolmandate isikute ohutuse ja tervise.

Eelnõu § 1 punktidega 16–21 täiendatakse ja täpsustatakse asbestitöö määruise terviseriski meetmeid §-s 8. Muudatuste eesmärk on viia kehtiv õigus kooskõlla direktiiviga 2023/2886 tehtavate muudatustega direktiivis 2009/148/EÜ.

Asbestitöö määruise § 8 lõige 1

Paragrahvi 8 lõike 1 punktis 1, mis sätestab, et asbestiga kokkupuute vähendamiseks „piiratakse asbestiga kokkupuutuvate töötajate arvu“, täiendatakse sätte sõnastust tekstiosaga „või kokku puutuda võivate“ (**eelnõu § 1 punkt 16**), et see täpsemini ühildada direktiivis 2009/148/EÜ oleva sõnastusega (vt art 6 punkt a). See täpsustus on vajalik, kuna asbestitolmuga võivad kokku puutuda ka isikud, kes ise ei tee asbestitöid, kuid viibivad samas töökeskkonnas või asbestitöö tegemise vahetus läheduses. Seetõttu tuleb arvesse võtta ka kõrvaliste töötajate kokkupuute võimalust ning seda riskianalüüsi käigus hinnata.

Paragrahvi 8 lõike 1 punkti 4 täpsustatakse (**eelnõu § 1 punkt 17**). Kehtiva nõude kohaselt tuleb asbestitöid teha viisil, et „asbestitolm ei satuks õhku“ ning „kui tolmu teket ei ole võimalik vältida, tuleb töökoht eraldada muust töökeskkonnast ja kasutada piisava võimsusega kohtäratõmmet“. Direktiiviga 2023/2886 direktiivis 2009/148/EÜ tehtava muudatuse kohaselt tuleb asbestitööd teha nii, et asbestitolmu ei tekiks üldse. Kui tolmu tekkimist ei ole siiski võimalik täielikult vältida, tuleb lisaks senistele meetmetele rakendada ka:

- asbestitolmu summutamist;
- asbestitolmu tekkekohast eemaldamist;
- õhus leiduvate asbestiosakeste setitamist (vt art 6 punkt b).

Asbestitolmu summutamine tähendab tolmuosakeste õhku tõusmise vältimist. Seda saab teha näiteks tööpinda pidevalt märjana hoides, et asbesti sisaldava materjali lõikamisel, lõhkumisel või eemaldamisel tekkiv tolmu seoks end veega. Samuti võib kasutada pihustussüsteeme või

tolmu siduvaid vahte, mis hoiavad tolmu kinni juba tekkekohas. Asbestitolmu setitamine tähendab juba õhus olevate tolmuosakeste alla langema sundimist raskusjõu mõjul. Selleks võib kasutada õhuniisuteid või seadmeid, mis tekitavad peene veeuduga keskkonna, muutes osakesed raskemaks, nii et need langevad maha. Samuti võib kasutada HEPA-filtritega varustatud seadmeid, mis tagavad suletud ruumis õhu ringluse ja puhastamise, vähendades tolmuosakeste hulka. Seega ei piisa üksnes töökoha eraldamisest või ka kohtäratõmbe kasutamisest, vaid tuleb rakendada konkreetseid meetmeid tolmu leviku vältimiseks. Kehtiv sõnastus on üldisem, mistõttu sätet täpsustatakse. Spetsiifilisi nõudeid kohtäratõmbe jaoks täpsustatakse nimetatud direktiivi muudatustest lähtudes eelnõu § 1 punktis 22.

Paragrahvi 8 lõike 1 punktis 6, mis kehtivas asbestitöö määrruses sätestab, et asbestiga kokkupuute vähendamiseks „kasutatakse kokkupuudet vähendavaid seadmeid, sh õhupuhasteid“, muudetakse sätte sõnastust selliselt, et „suletud ruumides tehtava asbestitöö korral tuleb tagada töötajate piisav kaitse“ (**eelnõu § 1 punkt 18**). Muudatus on vajalik mitmel põhjusel. Esiteks, kokkupuudet vähendavad seadmeid, nagu õhupuhastid või ventilatsioonisüsteemid, saab tõhusalt kasutada eelkõige suletud ruumides, kus on võimalik kontrollida õhuvoogu ja tagada seadmete toimivus. Lahtises või poolavatud keskkonnas on selliste seadmete efektiivsus piiratud. Teiseks, ainult seadmete kasutamisele keskendudes jääb nõue liiga kitsaks. Suletud ruumides tehtava asbestitöö korral on oluline tagada töötajate terviklik kaitse, mis hõlmab lisaks seadmetele ka sobivaid isikukaitsevahendeid (nt hingamisteede kaitsevahendid ja kaitseriided), töökoha korrektset isoleerimist või muid asjakohaseid meetmeid vastavalt riskianalüüsi tulemustele. Tööandjal peab jääma paindlikkus otsustada, milliseid abinõusid ta rakendab, et tagada töötajate piisav kaitse suletud ruumides asbestitööd tehes. Muudatus viib nõude vastavusse direktiiviga 2023/2886 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 6 punktis b tehtud muudatusega, mis rõhutab töötajate piisava kaitse tagamise kohustust suletud ruumides.

Asbestitöö määrruse § 8 lõige 3

Paragrahvi 8 lõikes 3 täiendatakse sätet sõnaga „regulaarsed“, mille eesmärk on täpsustada kehtivat nõuet sellega, et töötajatele tuleb hingamisteede kaitsevahenditega töötamisel ette näha regulaarsed puhkepausid (**eelnõu § 1 punkt 19**). Muudatus viib nõude vastavusse direktiiviga 2023/2886 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 10 lõikes 3 tehtud muudatusega.

Kehtiv nõue sätestab, et hingamisteede kaitsevahenditega töötamise ajal tuleb ette näha puhkepausid ning nende kestus ja sagedus sõltuvad töötaja füüsilisest koormusest ja töökorraldusest. Sõna „regulaarsed“ sättesse lisamine rõhutab, et tööandja peab puhkepause korraldama järjepidevalt, mis aitab kaasa puhkepause planeerimisele. Nende vajadust ja regulaarsust tuleb tööandjal hinnata riskianalüüsi käigus olenevalt riskitasemest (nt pausid igas tunnis või vastavalt töö iseloomule jm).

Regulaarsed puhkepausid on tõhus ohutusmeede, mis aitab vähendada töötajate kokkupuute kestust asbestitolmuga ja sellest tulenevat terviseriski. Puhkepause ajal saavad töötajad lahkuda saastunud tsoonist, vajaduse korral vahetada hingamisteede kaitsevahendeid ja vähendada kokkupuudet asbestitolmuga, aitamaks ennetada asbestist põhjustatud tervisekahjustuse tekkimist.

Asbestitöö määrase § 8 lõige 4 ja 4¹

Paragrahvi 8 lõikes 4 muudetakse sätte sõnastust. Peamise muudatusena lisatakse sättesse selgesõnaline nõue, et kui vaatamata rakendatud abinõudele ületab töötaja kokkupuude asbestiga selle kohta kehtestatud piirnормi, siis peatab tööandja viivitamata töö ning alles seejärel asub välja selgitama piirnормi ületamise põhjuseid ja rakendama täiendavaid abinõusid (**eelnõu § 1 punkt 20**). Kehtivas asbestitöö määrides pole kirjas, et töö tuleb peatada, kuigi seda võib kaudselt järeldada asbestitöö määride § 8 lõikest 5, mille kohaselt on töö jätkamine lubatud ainult isikukaitsevahendeid kasutavatele töötajatele, kes tegelevad tekkinud olukorra lahendamiseга. Sellest võib järeldada, et töö tuleb esmalt peatada ja alles seejärel olukorda lahendada asuda. Nimetatud asjaolu selgesõnaline täpsustamine suurendab nõude selgust ja väldib erinevaid tõlgendusi ning viib sätte vastavusse direktiiviga 2023/2886 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 10 lõikes 1 tehtud muudatustega.

Paragrahvi 8 täiendatakse lõikega 4¹ järgmises sõnastuses: „Kui on alust arvata, et asbesti sisaldavast materjalist, mida enne tööde alustamist ei tuvastatud, tekib asbestitõlm, peatab tööandja viivitamata töö, kuni on rakendatud abinõud töötajate terviseriski vähendamiseks“ (**eelnõu § 1 punkt 21**). Muudatus on vajalik, et viia kehtiv asbestitöö määrid kooskõlla direktiiviga 2023/2668 direktiivi 2009/148/EÜ artikli 10 lõikes 1 tehtud muudatustega. Kehtivas asbestitöö määrides ei ole üheselt sätestatud, et töö tuleb peatada ka juhul, kui asbestileiud ilmnevad töö käigus ootamatult. Selline olukord võib tekkida näiteks juhul, kui enne ehitustöid tehtud kontroll ei tuvastanud asbesti, kuid töö käigus ilmneb, et teatud konstruktsioonides või materjalides seda siiski leidub. Ootamatu asbestileiu korral on töötajad juba potentsiaalselt kokku puutunud asbestitõlmuga ning töö jätkamine ilma piisavate terviseriski vähendavate meetmete kasutusele võttu suurendaks terviseriski veelgi. Viivitamata töö peatamine võimaldab tööandjal hinnata olukorda, rakendada vajalikke kaitsemeetmeid (nt õhutihe kaitseümbris, sobivad isikukaitsevahendid, ventilatsioon jm) ning tagada, et töötajad ei puutuks enam asbestitõlmuga kokku enne, kui nende ohutus on tagatud.

Eelnõu § 1 punktiga 22 lisatakse asbestitöö määride §-ile 9 lõige 1¹, milles sätestatakse, et suletud ruumis tehtava asbestitöö korral tuleb ruumi paigaldada ja seal kasutada õhutihedat kaitseümbrist koos mehaanilise tõmbeventilatsiooniga. Nõue tuleneb direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklist 12 ja selle eesmärk on tugevdada töötajate kaitset asbestitõlmuga kokkupuutel suletud ruumides tehtava asbestitöö korral.

Mehaaniline tõmbeventilatsioon on sundventilatsioon, mis tekitab töökohal alarõhu: uut õhku sisse ei lasta ja saastunud õhk imetakse ruumist kontrollitult välja. Selline lahendus takistab saastunud õhu levikut ümbritsevatele aladele, sest õhk liigub alati kõrgema rõhuga alalt madalamale ventilatsiooniseadme sisse, mitte sellest välja. Õhutihe kaitseümbris isoleerib konkreetse tööala, vältides asbestitõlmuga levikut ümbritsevasse keskkonda. Üksnes kaitseümbris ei takista tolmu ringlust tööruumi sees, mistõttu tuleb seda kasutada koos mehaanilise tõmbeventilatsiooniga.

Kombineerituna eemaldavad mehaaniline tõmbeventilatsioon ja õhutihe kaitseümbris tööruumis tekkinud asbestitõlmuga pidevalt, piirates selle levikut ohualast väljapoole ja vähendades töötajate sissehingatava asbestitõlmuga kontsentratsiooni. Tavapärastel on sellised

ventilatsiooniseadmed varustatud HEPA-filtritega, mis püüavad kinni ka väga peened asbestikiud enne, kui õhk ruumist välja suunatakse.

Eelnõu § 1 punktiga 23 muudetakse asbestitöö määruse § 12, mis reguleerib töötajate väljaõpet. Muudatuse eesmärk on täpsustada väljaõppe sisu ja viia regulatsioon kooskõlla direktiivi 2023/2668 ja selle lisaga muudetud direktiiviga 2009/148/EÜ.

Muudatusega laiendatakse kohustuslikke teemasid väljaõppes, mille tööandja peab töötajatele korraldama enne tööd, millega kaasneb kokkupuude asbestitolmuga. Teemadena on lisatud:

- asbestitööle kehtestatud töötervishoiu ja tööohutuse nõuete tutvustamine;
- asbestitolmu ärahoidmiseks rakendatavate abinõude tähtsuse selgitamine;
- juhised tegutsemiseks hädaolukorras.

Koolituse maht peab olema kaheksa tundi ja see võrreldes kehtiva õigusega ei muutu.

Paragrahvi lisatakse lõige 3, mille kohaselt peab väljaõppe töötajatele, kes tegelevad asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise tööga, hõlmama ka tehnoloogiliste seadmete ja masinate kasutamist, mille eesmärk on piirata tööülesannete täitmise ajal asbestikiudude eraldumist ja levikut töökeskkonda. Kehtivas määruses oli väljaõppe teemade loetelus küll viide lammutamise ja asbesti eemaldamise tehnikale, vajaduse korral koos praktiliste harjutustega, kuid säte oli üldsõnalisem ja nõude ulatus võis jääda ebaselgeks. Muudatusega täpsustatakse, et väljaõppe peab hõlmama just tehnoloogiliste seadmete ja masinate kasutamist, kuna nende teadlik ja oskuslik rakendamine on asbestikiudude eraldumist ja levikut tõkestades võtmetähtsusega. Tegemist on eelkõige tehnilist laadi täpsustusega.

Uue sättena lisatakse lõige 4, millega nähakse ette väljaõppe kordamine. Tööandja peab tagama, et töötajatele, kes puutuvad või võivad kokku puutuda asbestitolmuga, korraldatakse vajaduse korral väljaõppe vajalikus osas ja mahus. Väljaõpet tuleks korrata näiteks juhul, kui töötaja tööülesanded või töötingimused muutuvad, tema teadmistes või oskustes on tuvastatud puudujääke, ta on viibinud pikemat aega töölt eemal või kui väljaõppe kordamist peab vajalikuks töötaja ise, tööandja või Tööinspektsioon.

Väljaõppe kordamise vajaduse pärast eemalviibimist otsustab tööandja koostöös töötajaga, lähtudes eemalviibimise kestusest ning sellest, kas eemaloleku aja jooksul on tehtud muudatusi töökeskkonnas või kehtivas seadusandluses. Kuigi pikema eemalviibimise korral on olulised muudatused tõenäolisemad, ei pruugi näiteks väljaõppe kordamine olla vajalik, kui eemalviibimise ajal pole tehtud olulisi muudatusi ning töötaja suudab oma teadmiste taset veenvalt tõendada. Küll aga on kordusväljaõppe asjakohane ka lühema eemaloleku järel, kui tööandja tuvastab töötaja teadmistes puudujääke või õigusakte on oluliselt muudetud.

Samuti lisatakse lõiked 5, 6 ja 7, millega sätestatakse, et väljaõppe viib vastavalt täiskasvanute koolituse seadusele läbi täienduskoolitusasutus. Väljaõppe võib läbi viia koolitusasutus, kellel on täienduskoolituse läbiviimiseks kehtiv tegevusluba või kes on esitanud Eesti hariduse infosüsteemi majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimiseks. Koolitus peab vastama haridus- ja teadusministri 19. juuni 2015. a määruse nr 27 „Täienduskoolituse standard“ nõuetele. Koolituse läbinud töötajale väljastatakse tunnistus haridus- ja teadusministri määruse

nr 27 „Täienduskoolituse standard“ alusel. Lisaks nimetatud määruse § 3 lõikes 3 nõutud andmetele (koolituse läbinud töötaja nimi ja isikukood, täienduskoolitusasutuse nimi ja registrikood, majandustegevusteate või tegevusloa registreerimisnumber, õppekava nimetus, täienduskoolituse toimumise aeg ja maht, tunnistuse väljaandmise riik ja kuupäev, tunnistuse number, koolitajate nimed) peab tunnistus sisaldama ka infot koolituse sisu ja keele kohta. Väljaõppe asjakohasuse kontrollile saab läheneda, nagu seni on lähenetud esmaabiandjate esmaabikoolituse tõendi kontrollile. Ka esmaabi puhul on nõutud, et esmaabiandja koolituse ja täienduskoolituse viib läbi täienduskoolitusasutuse pidaja vastavalt täiskasvanute koolituse seaduse nõuetele ning on nähtud ette koolituse ajaline ja sisuline maht.

Kokkuvõttes tekib muudatusega tööandjale varasemast rangem kohustus tagada, et asbestiga kokku puutuvad töötajad läbiksid nõuetekohase väljaõppe ja et koolitus vastaks täiskasvanute koolituse seaduse alusel kehtestatud täienduskoolituse standardile. See tähendab, et muudatus ei piirdu üksnes väljaõppe teemade täpsustamisega, vaid tööandja peab edaspidi väljaõppeks valima koolitusasutuse, kellel on kehtiv tegevusluba või majandustegevusteade täienduskoolituse läbiviimiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 24 täpsustatakse asbestitöö määruse § 14 lõike 1 punkti 2, mille kohaselt peab tööandja asbestiga kokkupuutuvate töötajate nimekirja kandma selliste tööülesannete kirjelduse, mille täitmise käigus puutub töötaja kokku asbestiga. Täpsustusega viiakse säte kooskõlla direktiiviga 2023/2668 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artikli 19 lõikes 2 sätestatuga.

Kehtiv õigus sisaldab nõuet märkida tööülesannete kirjeldus, kuid selguse ja üheselt mõistetavuse huvides täpsustatakse sõnastust, et oluline on märkida konkreetselt nende tööülesannete kirjeldus, mille täitmise käigus töötaja asbestiga kokku puutub.

Eelnõu § 1 punktiga 26 kehtestatakse asbestitöö määruse lisa „Teade asbestitööde alustamise kohta“ uues sõnastuses, mis viiakse kooskõlla direktiiviga 2023/2886 muudetud direktiivi 2009/148/EÜ artiklis 4 sätestatuga. Muudatused on valdavalt tehnilist laadi, mis täpsustavad ja ajakohastavad nõudeid teate sisu kohta. Muudatuse eesmärk on tagada, et teade hõlmaks senisest täpsemat infot asbestitöödega seotud töötajate ning tööandja rakendatavate ohutusmeetmete kohta.

Oluline sisuline muudatus puudutab töötajatega seotud infot: töötajate arvu kõrval tuleb teates esitada nende nimekiri (asbestitöö määrus § 14), väljaõpet kinnitavad individuaalsed tõendid (asbestitöö määrus § 12) ja viimase tervisekontrolli kuupäev (asbestitöö määrus § 13). See võimaldab järelevalveasutusel kontrollida, kas asbestitöödega tegelevad töötajad on saanud nõutava koolituse ja läbinud tervisekontrolli, mis on oluline nende tervise kaitseks.

Võrreldes kehtiva teatevormiga täiendatakse eelnõuga näiteks toimingute ja protsesside ning rakendatavate abinõude kirjeldust. Täpsemalt peab teade edaspidi sisaldama töötajate kaitsemeetmete kirjeldust ja rakendatavaid abinõusid, sealhulgas saastest puhastamise korda (asbestitöö määrus § 8), jäätmete kõrvaldamist (asbestitöö määrus § 15) ja kasutatavaid seadmeid. Sisuliselt nõudis varasem teatevorm juba sarnase teabe esitamist, kuid selguse ja direktiiviga kooskõla huvides täpsustatakse ja struktureeritakse teate sisu vastavalt direktiiviga

2023/2668 tehtud muudatustele. Uus teatevorm teeb nõutava teabe esitamise selgemaks ja konkreetsemaks.

Asbestitöö määrase lisa „Teades asbestitööde alustamise kohta“ uues sõnastuses on esitatud eelnõu lisas.

Eelnõu § 1 punktiga 27 täiendatakse asbestitöö määrase normitehnilist märkust, lisades viite ülevõetavale direktiivile 2023/2886.

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse ohtlike kemikaalide määrase § 11¹ lõikega 13, lisades rakendussätte asbestiga kokkupuute piirnormide jõustumisaegade kohta ohtlike kemikaalide määrase lisas.

Eelnõu § 2 punktiga 2 muudetakse ohtlike kemikaalide määrase lisas asbestiga kokkupuute piirnormi. Lisas olevas tabelis on kuni 20. detsembrini 2029 aine „asbest 1) kroküdoliit, 2) amosiit, 3) antofüllit, 4) aktinoliit, 5) tremoliit, 6) krüsotiil“ uueks kokkupuute piirnormiks 0,01 kiudu/cm³. Alates 21. detsembrist 2029 on selle aine uueks piirnormiks kas 0,002 kiudu/cm³ või 0,01 kiudu/cm³, kusjuures esimese piirnormi korral võetakse asbestikiudude loendamisel õhuproovis arvesse kiude, mille laius on 0,2–3 mikromeetrit, ja teise piirnormi korral võetakse õhuproovis arvesse ka kiude, mille laius on alla 0,2 mikromeetri. Alates 21. detsembrist 2029 kehtivaid piirnorme täpsustatakse lisa „Kasutatud märkide tähendused“ (vt märkuste lahtrit) loetelus punktiga 32 järgnevalt: „32. Asbestikiudude loendamisel võetakse arvesse kiude, mille pikkus on vähemalt 5 mikromeetrit, laius kuni 3 mikromeetrit ning mille pikkuse ja laiuse suhe on suurem kui 3 : 1. Lähtudes piirnormist 0,002 kiudu/ cm³, tuleb loendamisel arvesse võtta kiude, mille laius on 0,2–3 mikromeetrit. Lähtudes piirnormist 0,01 kiudu/cm³, tuleb loendamisel arvesse võtta kiude, mille laius jääb alla 0,2 mikromeetri.“ Piirnormide muudatusi käsitletakse eelnõu § 1 punktides 4 ja 5.

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse asbestitöö määrase muudatuste jõustumise aeg. Määrus jõustub üldises korras, välja arvatud § 1 punkt 5, mis jõustub 21. detsembril 2029. See tuleneb direktiivi 2023/2668 nõuetest, mille järgi tuleb teine muudatus nimetatud kuupäevaks üle võtta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõukohase määrasega viiakse Eesti õigus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2023/2668, millega muudetakse direktiivi 2009/148/EÜ töötajate kaitsmise kohta asbestiga kokkupuutest tulenevate ohtude eest tööl.

4. Määrase mõjud

Eelnõu muudatuste rakendamisega kaasneb mõju järgmistes valdkondades: 1) sotsiaalne mõju, 2) mõju majandusele ja 3) mõju riigiasutustele. Eelnõu mõjusid hinnati nimetatud valdkondades nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Eelnõus esitatud muudatused ei mõjuta regionaalarengut, infotehnoloogiat ja infoühiskonda; haridust, kultuuri ja sporti;

riigikaitset ja välissuhteid ning siseturvalisust ja keskkonda. Käesolev peatükk ei käsitle eelnõu tehnilise iseloomuga muudatusi, mis ei mõjuta otseselt sihtrühmasid.

4.1. Sotsiaalne mõju

4.1.1. Sihtrühm: töötajad

Asbestitööd on tööd, kus töötajal esineb oht asbestiga kokku puutuda. Sellised tööd on asbesti sisaldava ehitise lammutamine, rekonstrueerimine, remont või hooldus, asbesti eemaldamine ehitisest, masinast, seadmest või laevast ning asbestijäätmete kogumine, töökohalt äraveo ettevalmistamine, vedu ja ladestamine, kuid nimekiri ei ole lõplik. Asbestitöödega puutuvad kokku eelkõige ehitusvaldkonna töötajad, aga ka näiteks laevade ja rongide remontimisega tegelevad töötajad. Statistikaameti andmetel töötas 2024. a ehitusvaldkonnas *ca* 60 400 töötajat (8,6% kõikidest hõivatutest) ning masinate ja seadmete remondi ja paigalduse valdkonnas 5700 töötajat (0,8% kõikidest hõivatutest)⁵. Praktikas ei puutu kõik need töötajad asbestiga kokku (nt esineb asbesti vaid vanades ehitistes, masinate remont hõlmab laiemat valdkonda jne). Tööinspektsiooni andmetel on asbestitöödega alustamise teateid esitatud vähe (viimastel aastatel kuni kümme teadet aastas). Asbest on aja jooksul Eestist kaduv kantserogeen, mistõttu sellega kokku puutuvate töötajate arv ajas väheneb. Kokkuvõttes võib muudatusest mõjutatud sihtrühma kõikide hõivatute võrdluses pidada väikeseks.

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

Asbestil puudub ohutu kokkupuutetase ja iga kokkupuude võib põhjustada tervisekahjustusi. Direktiivi ülevõtmisega määruks tehtavad muudatused avaldavad töötajate tervisele positiivset mõju.

Mitmed muudatused vähendavad oluliselt töötajate kokkupuudet asbestiga nii ennetavalt kui ka tööprotsesside käigus. Piirnormi kümnekordne alandamine ning veelgi rangem norm alates 2029. aastast, nõue eemaldada asbest esmase ennetusabinõuna ning tööandja täpsustatud ja karmistatud kohustused seoses terviseriskide vähendamise meetmetega (vt täpsemalt eelnõu § 1 punktid 16–21) vähendavad märgatavalt nii olukordi, kus asbestitolmu võib sattuda töötajate hingamisteedesse, kui ka asbestitolmu kogust ja kontsentratsiooni töökeskkonnas. See aitab ennetada raskeid ja pöördumatuid tervisekahjustusi. Täpsustatud nõue mõõta asbestisisaldust õhus sagedamini ja korrapärasemalt, kui seda kehtiva regulatsiooni sõnastuse alusel eeldatavasti tehti, vähendab riski, et töö kestel asbesti tase üle piirnormi tõuseb ning töötajad sellega teadmatult kokku puutuvad. Tööandjale seatav kohustus koguda täpsemat teavet asbesti olemasolu kohta hoones ning jagada seda informatsiooni teiste tööandjatega võimaldab riske varem avastada ning seeläbi töötajaid paremini kaitsta.

Muudatused, millega laiendatakse enne asbestitööd töötajatele korraldatava väljaõppe kohustuslikke teemasid ning kehtestatakse koolituse kordamise nõue (näiteks töötingimuste muutumise korral või kui viimasest koolitusest on möödunud arvestatav aeg), parandavad

⁵ Statistikaameti andebaas. [Tabel TT0200](#): Hõivatud ja palgatöötajad tegevusala järgi.

töötajate teadlikkust asbestiga seotud riskidest, nende võimalusi ja oskusi oma tervist tööl kaitsta ning valmisolekut reageerida hädaolukordades. Muudatus, mille kohaselt võib väljaõpet läbi viia üksnes täienduskoolitusasutus, tagab väljaõppe ühtlase kvaliteedi ja välistab olukorrad, kus ilma piisavate teadmisteta tööandja püüab koolitust ise läbi viies kulusid kokku hoida või määruse nõudeid näiliselt täita.

Muudatus, millega täpsustatakse Tööinspeksioonile esitatavat asbestitööde teate vormi ning lisatakse nõue esitada töötajate nimekiri koos väljaõpet tõendavate dokumentide ja viimase tervisekontrolli kuupäevaga, muudab töötajate asbestitööle sobivuse hindamise läbipaistvamaks ja võimaldab Tööinspeksioonil teha järelevalvet senisest tõhusamalt. See motiveerib tööandjaid pöörama suuremat tähelepanu töötajate terviseriskide ennetamisele ja asbestitööde nõuetekohasele korraldamisele. Sarnast mõju avaldab ka muudatus, mille kohaselt peavad ettevõtted, kes kavatsevad teha asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise töid, saama enne tööde alustamist Tööinspeksiooni nõusoleku. Töötajate jaoks tähendab see, et tööandjate vastutus nende tervise ja ohutuse eest suureneb, ning tõhusam järelevalve aitab tagada, et nõudeid järgitakse ka praktikas.

Kokkuvõttes on kõikidel muudatustel töötajate tervise seisukohast üksnes positiivne mõju. Muudatuste tulemusel väheneb kokkupuude asbestitõlmuga, paraneb tööohutus ja järelevalve tõhusus. Samuti tagatakse, et asbestitöid teevad vaid nõuetekohaselt koolitatud ja tervisekontrolli läbinud töötajad. Mõju ulatus on väike, kuna muudatused ei eelda töötajatelt märkimisväärsed kohanemistegevusi. Mõju sagedus on väike neile töötajatele, kes asbestitöödega ebaregulaarselt ja juhuslikult kokku puutuvad (nt ehitustöötaja, kes harva vana maja lammutusega kokku puutub), kuid suur asbestitööle spetsialiseerunud töötajatele, kes tegelevad asbestitöödega pidevalt või korduvalt. Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

4.2. Mõju majandusele

4.2.1. Sihtrühm: ettevõtted

Asbestitöödega puutuvad kokku eelkõige ehitusvaldkonna ettevõtted, aga ka näiteks laevade ja rongide remontimisega tegelevad ettevõtted. Statistikaameti andmetel tegutses 2023. a ehitusvaldkonnas ca 17 400 ettevõtet (ca 11% kõikidest ettevõtetest) ning masinate ja seadmete remondi ja paigalduse valdkonnas ligi 2000 ettevõtet (ca 1% kõikides ettevõtetest)⁶. Praktikas ei puutu kõik need ettevõtted asbestitöödega kokku. Tööinspeksioonile on esitatud kuni kümme asbestitööga alustamise teadet aastas ning asbest on Eestis aja jooksul kaduv kantserogeen, mistõttu võib muudatusest mõjutatud sihtrühma kõikide ettevõtete võrdluses pidada väikeseks.

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

⁶ Statistikaameti andmebaas. [Tabel ER006](#): statistilisse profiili kuuluvad üksused tegevusala (EMTAK 2008) järgi.

Asbestitöö määruse muudatused mõjutavad ettevõtteid peamiselt uute või täpsustatud kohustuste kaudu, mis on suunatud töötajate paremale kaitsele ja töökeskkonna riskide vähendamisele. Muudatuste tulemusena kasvab ettevõtete halduskoormus ja lisandub kulud, kuid nende suurusjärk ei ole märkimisväärne ning sõltub ka tööandjate praegusest praktikast.

Töötajate asbestitölmuga kokkupuute päevase piirnormi vähendamine, lisanduvad kohustused ja täpsustused seoses terviseriskide vähendamise meetmetega (vt täpsemalt eelnõu § 1 punkte 16–21) ning nõue rakendada esmase ennetusabinõuna enne mis tahes muude meetmete kasutamist asbesti või asbesti sisaldavate materjalide eemaldamist töökeskkonnast võib kaasa tuua näiteks investeeringuid tõhusamatesse ventilatsiooni- või puhastusseadmetesse või asbesti eemaldamise tõttu lisanduva suurema kulu võrreldes näiteks selle kinnikatkumise kuluga. Täpsustatud kohustus mõõta õhu asbestisisaldust korrapäraselt ja eri tööetappides võib tähendada, et mõõtmisi tuleb teha senisest sagedamini. Mõõtmise hind jääb suurusjärku 50–80 eurot, mistõttu ei ole muudatuse rahaline mõju tööandjale siiski märkimisväärne.

Uus kohustus, et töötajate nõuetekohane väljaõpe tuleb korraldada täienduskoolitusasutuses ja vajaduse korral tuleb korraldada ka korduskoolitusi, võib kaasa tuua lisakulusid näiteks juhul, kui tööandja koolitab praegu töötajaid ise ega sõltu koolitusasutuse pakutavatest koolitusaegadest. Samas ei ole koolituse korraldamise vajadus sage ning sõltub eelkõige töötajate voolavusest, töötingimuste ja tööülesannete muutumisest ning muudest esilekerkivatest vajadustest. Samuti tagab muudatus, et töötajad on pädevad ja riskidest teadlikud, mis vähendab tööandja võimalikke kahjusid ja vastutust.

Muudatus, millega täpsustatakse Tööinspeksioonile esitatavat asbestitööde teate vormi ning lisatakse nõue esitada töötajate nimekiri koos väljaõpet tõendavate dokumentide ja viimase tervisekontrolli kuupäevaga, suurendab veidi ettevõtte halduskoormust, kuid aitab vältida rikkumisi, mis võiksid hiljem kaasa tuua trahve või töö peatamise. Samasugust mõju avaldab muudatus, mille kohaselt peavad ettevõtted, kes kavatsevad teha asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise töid, saama enne tööde alustamist Tööinspeksiooni nõusoleku. Kuigi lisandub veel üks kohustus, aitab selle täitmine tagada tööde ohutuse ja vähendada hilisemate vaidluste riski, samuti on tegu ühekordse kohustusega.

Kokkuvõttes võivad muudatuste tõttu ettevõtete halduskoormus ja kulud mõnevõrra suurened. Mõju ulatus on sihtrühmas tervikuna keskmine, kuna ettevõtted peavad küll muudatustega kohanema ning vajadusel tegema investeeringuid, kuid kohanemistegevused sõltuvad ka ettevõtete senisest praktikast. Samas on muudatustel ka kaudseid positiivseid mõjusid – paraneb tööohutus ning väheneb rikkumiste ja töökatkestuste oht. Mõju ulatus ja sagedus sõltub ettevõtte tegevusprofiilist. Muudatuse mõju avaldub harva asbestitöödega kokku puutuvatele ettevõtetele üksikjuhtudel, näiteks siis, kui neil tekib harvaesinev vajadus asbesti eemaldada või lammutustöid teha. Nende jaoks võib mõju olla suhteliselt suurem, kuna neil puudub igapäevane valmisolek. Näiteks võivad vajalike dokumentide või koolitustõendite hankimine ja tööprotseduuride kooskõlastamine võtta rohkem aega ja ressursse. See-eest on spetsialiseerunud ettevõtetele, kes tegelevad asbestitöödega pidevalt, vajalik dokumentatsioon (nt ohutusjuhised) ja töötajate pädevuse tagamine (nt koolitused) enamasti juba süsteemselt

korraldatud ja hoitakse ajakohasena. Seetõttu on mõju neile ettevõtetele küll sagedasem, kuid koormus on võrreldes harva asbestitöid tegevate ettevõtetega väiksem ja paremini hallatav. Kokkuvõttes võib öelda, et suurim mõju avaldub esimeste muudatusejärgsete tööde korral, eriti neil ettevõtetel, kes ei ole varem asbestitöid regulaarselt teinud. Sellega pidevalt tegelevatel ettevõtetel jääb mõju pigem mõõdukaks ja hajub igapäevases tööprotsessis. Rohkem ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud. Kuna asbestitöid tehakse pigem harva ja asbest on aja jooksul üha vähem esinev kantserogeen, jääb muudatuste kogumõju ettevõtlussektorile üldjoontes piiratuks. Samuti on muudatustega kaasnevad kulud üldjuhul väikesed, arvestades töötajate tervise ja ohutuse tagamise eesmärki.

4.2.2. Sihtrühm: asbestikiude mõõtvad laborid

Eestis on asbestikiude mõõtvaid teenuseosutajaid vähe – teadaolevalt paar ettevõtet ning üks riigiasutus (Terviseamet). Seega on mõjutatud sihtrühm väike.

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

Asbestitöö määrase muudatused mõjutavad otseselt mõõtmisteenuse pakkujaid, kes teevad asbestitolmu sisalduse seiret töökeskkonnas. Kehtiva määrase kohaselt on kasutusel olnud faasikontrastmikroskoopia, kuid alates 21. detsembrist 2029 tuleb üle minna elektronmikroskoopiale või muule samaväärsele meetodile, mis suudab tuvastada ka peenemaid asbestikiude ja väiksemaid kontsentratsioone.

Elektronmikroskoobi soetamine on väga kulukas ning Eesti tingimustes ei ole see laboritele majanduslikult otstarbekas, arvestades, et asbestimõõtmisi tellitakse aastas vaid üksikutel kordadel. Kuigi mõõtmiste sagedus võib tulevikus veidi kasvada, sest määrides täpsustatud nõude järgi tuleb töandjal teha mõõtmisi korrapäraselt kogu tööprotsessi vältel, jääb mõõtmiste üldine maht siiski väikeseks. Juba praegu tehakse osaliselt koostööd Soome laboriga, kus elektronmikroskoopia on kasutusel. On tõenäoline, et tulevikus toimub enamik mõõtmisi koostöös välislaboritega, mis võimaldab määrase nõudeid täita ilma, et iga labor peaks ise kallisse seadmesse investeerima. Muudatus võib viia selleni, et osa laboreid, kellel puudub ligipääs elektronmikroskoopiale, suunab mõõtmistellimused koostööpartneritele või välislaboritesse. Tellimuste vähesuse tõttu ei mõjuta see aga oluliselt laborite tulusid ega muuda turu toimimist.

Kuna asbestitööde maht Eestis on väike, jääb muudatuste mõju ulatus ja sagedus laboritele väikeseks ning ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

4.3. Mõju riigiasutustele

4.3.1. Sihtrühm: Tööinspeksioon

Muudatuse mõju kirjeldus, ulatus ja sagedus

Tööinspeksiooni mõjutavad muudatused peamiselt seoses nõusoleku andmise ning inspeksioonile esitatava teabega.

Muudatus, mille kohaselt peavad ettevõtted, kes kavatsevad teha asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise töid, saama enne tööde alustamist Tööinspeksioonilt ühekordse nõusoleku, suurendab veidi Tööinspeksiooni töökoormust. See toob kaasa vajaduse taotlusi läbi vaadata ja dokumente kontrollida. Arvestades, et asbestitöid tehakse Eestis väga vähe (viimastel aastatel kuni kümme teadet aastas), on lisanduv töömaht siiski väike.

Muudatus, millega täpsustatakse asbestitööde teate vormi ja nõutakse teavet töötajate koolituse, tervisekontrolli ja kasutatavate kaitsemeetmete kohta, lihtsustab Tööinspeksiooni järelevalvet. Täpsemad andmed annavad Tööinspeksioonile parema ülevaate tööandjate tegevusest ja töötajate ettevalmistusest ning vähendavad vajadust lisateavet küsida. See parandab järelevalve kvaliteeti.

Kokkuvõttes on muudatuste mõju Tööinspeksioonile väikese ulatusega ega too kaasa märkimisväärset kohanemisvajadust. Mõju avaldumise sagedus on väike ning ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega muutub Tööinspeksiooni töökorraldus. Tööinspeksioon peab edaspidi andma ühekordse nõusoleku ettevõttele asbesti sisaldava materjali lammutamise või asbesti eemaldamise töö tegemiseks, kuid see ei too kaasa märkimisväärset töökoormust. Lisaks paraneb Tööinspeksiooni järelevalve tõhusus, kuna asbestitöö teade muutub sisukamaks ja sellele tuleb ettevõttel edaspidi lisada tõendid. Muudatused ei too kaasa vajadust teha IT-arendusi, sest ka seniseid asbestitööde alustamise teateid on menetletud e-kirja teel ning muudatused võimaldavad jätkata senise praktikaga. Määruse uuendustest tulenevaid kulusid ei ole ette nähtud. Lisatulu avaldub kaudselt töötajate terviseriskide vähenemise kaudu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, välja arvatud eelnõu § 1 punkt 5, mis jõustub 21. detsembril 2029. See tuleneb direktiivi 2023/2668 nõuetest, mille teine muudatus tuleb nimetatud kuupäevaks üle võtta.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumitele ning arvamuse avaldamiseks Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Ehitusettevõtjate Liidule, Eesti Taristuehituse Liidule, Eesti Ehitusinseneride Liidule, Tööinspeksioonile, Terviseametile, Keskkonnaagentuurile, Eesti Ringmajandusettevõtete Liidule, Päästeametile, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Töötervishoiuarstide Seltsile, Eesti Kutsehaigete Liidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile, Eesti

Personalijuhtimise Ühingule, Teenusmajanduse Kojale ning Eesti Töötervishoiu Teenuseosutajate Liidule. Märkused ja ettepanekud eelnõu osas on koondatud kooskõlastustabelisse (seletuskirja lisa 2).